

Hakuilmoitus

6.11.2024

VN/31193/2024

Valtionavustushaku kansallisten osaamiskeskittymien toimintojen vakiinnuttamista varten

Sosiaali- ja terveysministeriö julistaa haettavaksi yhteensä enintään 1 300 000 euroa valtionavustusta kansallisten osaamiskeskittymien toimintojen vakiinnuttamista varten valtion vuoden 2022 talousarvion momentilta 33.03.25 (Kansalliset osaamiskeskittymät, siirtomääräraha 3 v).

Tavoitteena on vahvistaa biopankkien ja muiden kansallisten osaamiskeskittymien roolia suomalaisessa TKI-toiminnan ekosysteemissä ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä siten, että biopankit ja kansalliset osaamiskeskittymät toimivat yksilöllistetyn lääketieteen peruspilareina terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vauhdittamisessa sekä yksilöllistetyn lääketieteen edistämässä. Lisäksi tavoitteena on tehostaa biopankkien ja osaamiskeskittymien toimintoja yhtenäistämällä ja uudistamalla toimintatapoja sekä varmistaa tehokas yhteistyö eri osaamiskeskittymien välillä.

Hakuaika alkaa 6.11.2024 ja päättyy 27.11.2024 klo 16.15.

Haun tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma sisältää kirjauksen terveys- ja hyvinvointialan kasvua ja uudistamista vauhdittavasta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelmasta (TKI-kasvuohjelma), joka on jatkoa edellisten hallituskausien Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategialle. TKI-kasvuohjelman tavoitteena on vastata nopeasti muuttuvaan toimintaympäristöön uudistamalla rakenteita ja menettelytapoja, joilla alan dataa, infrastruktuuria, tutkimustuloksia, digitalisaatiota ja teknologiaa hyödynnetään TKI-toiminnassa yhteistyössä hyvinvointialueiden, korkeakoulujen, rahoittajien ja alan yritysten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla ohjelmassa on kuusi aihekokonaisuutta, joista yksi on kansallisten osaamiskeskittymien toimintojen vakiinnuttaminen.

Valtion vuoden 2022 talousarvion momentille 33.03.25 (Kansalliset osaamiskeskittymät, siirtomääräraha 3 v) sisältyy määrärahaa, jota saa käyttää muun muassa seuraaviin tarkoituksiin:

- julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistämisestä ja yhteisen toimijan valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- kansallisen syöpäkeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen
- kansallisen neurokeskuksen valmistelusta ja perustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kliinisen tutkimuksen ja hoidon pilottihankkeisiin
- hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien valtionavustusten maksamiseen.

Momentin selvitysosana mukaan määrärahan kohdentamisen tavoitteena on muun muassa tehostaa julkisten biopankkien toimintoja yhtenäistämällä toimintatavat, varmistaa tehokas yhteistyö eri osaamiskeskittymien kanssa sekä edistää yksilöllistetyn lääketieteen kehittymistä.

Osaamiskeskittymien tuottamalla tiedolla voidaan lisätä muun muassa hoitojen vaikuttavuutta, tiedolla johtamista sekä edistää yhdenvertaisten, tutkittuun tietoon perustuvien hoitojen saatavuutta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Avustuksen yleiskuvaus

Haettavana olevaa avustusta voidaan myöntää seuraaviin käyttötarkoituksiin:

1. julkisten biopankkien toimintojen yhtenäistämiseen ja yhteistyön lujittamiseen;
2. kansallisen neurokeskuksen toimintojen yhtenäistämiseen ja vakiinnuttamiseen;
3. kansallisen syöpäkeskuksen toimintojen yhtenäistämiseen ja vakiinnuttamiseen; sekä
4. julkisten biopankkien, kansallisen neurokeskuksen ja kansallisen syöpäkeskuksen välisen yhteistyön lujittamiseen sekä näiden toimijoiden roolin vahvistamiseen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä ja kansallisessa TKI-toiminnan ekosysteemissä; sekä
5. kansallisen yksilöllistetyn lääketieteen strategian valmisteluun tähtääviin pilottihankkeisiin.

Avustusta voivat hakea HUS-yhtymä sekä hyvinvointialueet ja yliopistot, jotka harjoittavat biopankkilaissa (688/2012) tarkoitettua biopankkitoimintaa taikka jotka ovat kansallisen syöpäkeskuksen tai kansallisen neurokeskuksen sopijaosapuolia.

Biopankkien osalta edellytyksenä avustuksen myöntämiselle on, että avustettava toiminta kohdistuu vähintään kahden eri biopankin toimintoihin. Kansallisen syöpäkeskuksen ja kansallisen neurokeskuksen osalta edellytyksenä avustuksen myöntämiselle on, että kaikki alueelliset syöpäkeskukset taikka alueelliset Brain & Mind –verkostot ovat mukana avustettavan toiminnan piirissä. Toimintojen yhtenäistämiseksi ja yhteistyön lujittamiseksi hakemusten arvioinnissa eduksi luetaan, mitä useampi toimija (julkiset biopankit, kansallinen syöpäkeskus, kansallinen neurokeskus) hankkeen piiriin luetaan.

Avustusta voidaan hakea ainoastaan sellaisten kustannusten kattamiseen, jotka eivät lukeudu hyvinvointialueiden perusrahoitukseen piiriin. Hyvinvointialueiden osalta avustusta voidaan myöntää hyvinvointialueiden lakisääteisiä tehtäviä täydentäviin määräraaikaisiin T&K-hankkeisiin.

Avustus on käytettävissä heti sen myöntämisen jälkeen lokakuuhun 2026 asti.

Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Avustuksen tarkemmat käytön ehdot sekä rajoitukset määritellään avustuspäätöksessä.

Hakemusten arviointi

Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Ministeriö ottaa yleiset edellytykset huomioon myös myönnettävän avustuksen määrää harkittaessa.

Valtionavustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan valtionavustusta voidaan myöntää, jos:

- 1) tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä;
- 2) valtionavustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;
- 3) valtionavustuksen myöntämistä on pidettävä tarpeellisena valtionavustuksen hakijan saama muu julkinen tuki sekä valtionavustuksen kohteena olevan hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen; sekä
- 4) valtionavustuksen myöntämisen ei arvioida aiheuttavan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Hankekohtaiset arviointiperusteet

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Hakemukseen tulee liittää avustettavaa toimintaa koskeva hankesuunnitelma, jossa avustuksella toteutettava toiminta on kuvattu.

Hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin. Hakemusten arvioinnissa ensisijaisena kriteerinä painotetaan laajoja toimintojen yhtenäistämiseen ja yhteistyön lujittamiseen tähtääviä hankkeita. Hakemusten vertailussa hankkeelle myönnetään sitä suurempi painotus mitä useampi toimija (julkiset biopankit, syöpäkeskuksen ja neurokeskuksen alueelliset toimijat ja koordinoivat yksiköt) hankkeen piiriin lukeutuu.

Lisäksi arvioinnissa painotetaan alla lueteltuja kriteerejä. Eduksi katsotaan, jos hakemus täyttää useamman seuraavista perusteita:

Yhteistyö ja osaamisen jakaminen – Yhteistyötä vahvistetaan ja tehostetaan niin biopankkien, kansallisten osaamiskeskittymien kuin muidenkin toimijoiden (kuten tutkimus- ja asiantuntijalaitosten) kesken. Yhteistyön kehittämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota organisaatioiden rajojen yli tapahtuvaan toiminnan kehittämiseen, ja osaamisen jakamista tulisi kehittää erityisesti tiedon ja tietoineistojen käytettävyyttä tehostamalla.

Aineistojen hyödynnettävyys ja tutkimusaineistojen jatkokäyttö – Näyte- ja tietoineistojen saatavuutta, käytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä parannetaan eri käyttötarkoituksia varten aineistojen muodostumisen elinkaaren eri vaiheet huomioiden. Kehitetään ratkaisumalleja tutkimustarkoituksia varten koostettujen ja käsiteltyjen aineistojen sekä tutkimuksissa tuotettujen tutkimus- ja analyysitulosten jatkohyödyntämistä varten seuraavissa tutkimushankkeissa. Kehitetään toimintamalleja biopankkeihin palautuvien tutkimusaineistojen ja analyysitulosten jatkokäytölle.

Yksilöllistetty lääketiede, genomiikka ja aivoterveys – Väestön terveyttä ja hyvinvointia edistetään preventiivisesti yksilötasolla hyödyntämällä yhä laajempia tietovarantoja, tutkimusta ja uusia teknologioita. Yksilöistä kerättyä geneettistä dataa käytetään räätälöidysti sairauksien ennaltaehkäisyssä, diagnostiikassa sekä lääkkeiden määräämisessä. Aivoterveyttä ja mielen kokonaisvaltaista hyvinvointia edistetään ennaltaehkäisyä ja yksilöllisten hoitomuotojen kehittämisen kautta.

Avoimuuden ja luottamuksen lisääminen – Toiminnan avoimuutta ja luotettavuutta tuetaan viestimällä läpinäkyvästi biopankkien ja kansallisten osaamiskeskittymien toiminnasta ja toiminnan hyödyistä. Toiminta on oikeudellisesti ja eettisesti kestävä. Väestön luottamusta ja halukkuutta osallistua tutkimustoimintaan lisätään tuomalla esiin tieteellisen tutkimuksen tuottamia yhteiskunnallisia ja yksilötason hyötyjä.

Digitalisaatio ja tietoturva – Tietoineistojen ja tutkimusaineistojen käsittelyprosesseja sujuvoitetaan digitaalisia työkaluja ja uusia teknologioita hyödyntäen. Toiminnan kehittämisessä varmistutaan tietoturvallisuuden ja luonnollisten henkilöiden tietosuojan korkeasta tasosta.

Uudistuminen – Biopankkien ja kansallisten osaamiskeskittymien toiminta kehittyy ketterästi yhteiskunnallisten ja toimintaympäristön muutosten myötä. Toiminnassa hyödynnetään uusia teknologioita ja tunnistetaan ja otetaan käyttöön yhä laajempaan tietoineistoihin liittyvät hyötypotentiaalit. Biopankit ja kansalliset osaamiskeskittymät osallistuvat aktiivisesti itseään ja toimintaympäristöään koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toiminnan kehittämiseen lainsäädännöllisten uudistusten ja muiden toimintaympäristön muutosten yhteydessä.

Hakemuksia toivotaan erityisesti koskien hankkeita, joissa pilotoidaan menettelytapoja aiemmissa tutkimuksissa kerättyjen ja tuotettujen aineistojen (ml. biopankkeihin palautuvat tutkimusaineistot) hyödynnettävyyden turvaamiseksi uusissa tutkimushankkeissa. Lisäksi hakemuksia toivotaan koskien hankkeita, joissa kehitetään biopankkien ja kansallisten osaamiskeskittymien roolia terveydenhuollon palvelujärjestelmässä ja kansallisessa TKI-alan ekosysteemissä. Hakemuksia toivotaan myös hankkeista, jotka luovat pohjaa kansallisen yksilöllistetyn lääketieteen strategian valmistelulle.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustettavassa toiminnassa ei pystytä riittävällä tavalla varmistamaan yksilöiden tietosuojan ja tietoturvan korkeasta tasosta, yhdenvertaisesta kohtelusta ja itsemääräämisoikeuden suojaksi laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta.

Avustukset myönnetään täysimääräisinä eli avustettavaan toimintaan ei vaadita omarahoitusosuutta.

Avustusta ei myönnetä liiketaloudelliseen toimintaan.

Muita avustuksen käyttöön liittyviä ehtoja

Avustusta voidaan käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön myöntämä avustus voi kattaa enintään tässä hakuilmoituksessa ja avustuspäätöksessä

määritellyn osuuden avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Avustus ei yhdessä muiden julkisten tukien kanssa saa ylittää hyväksyttävien kustannusten määrää. Hyväksyttäväksi kustannuksiksi luetaan:

- asiantuntijoiden palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset
- tietohallinnon ratkaisuksista aiheutuvat kustannukset
- hallinnointikustannukset
- henkilöstökustannukset
- matkakustannukset
- toimitilakustannukset
- muut kustannukset, kuten esimerkiksi kohtuulliset kokous- ja tarjoilukulut sekä hankkeen raportoinnin ja erillisselvitysten kustannukset.

Hyväksyttävät kustannukset määritellään yksityiskohtaisemmin avustuspäätöksessä ja sen liitteissä. Hakemuksen yhteydessä toimitettuun talousarvioon sisällytettyjä kustannuseriä ei hyväksytä avustuspäätöksellä sellaisenaan, vaan kustannuksia arvioidaan erikseen maksatushakemuksen yhteydessä. Mahdollisissa kustannusten hyväksyttävyyttä koskevissa tulkintatilanteissa avustuksen saajan tulee pyytää sosiaali- ja terveysministeriön näkemys asiasta etukäteen.

Avustuksen saajan on viipymättä ilmoitettava kirjallisesti sosiaali- ja terveysministeriölle toimintaansa liittyvistä muutoksista, jotka vaikuttavat tai voivat vaikuttaa avustettavan toiminnan kustannuksiin tai sisältöön. Avustuksen saajan tulee ilmoittaa sosiaali- ja terveysministeriölle viipymättä kirjallisesti mahdollisista muista julkisista tuista, joita se hakee kansallisten osaamiskeskittymien toimintojen vakiinnuttamista varten. Avustuksen saajan taloudenhoito ja hallinto on järjestettävä asianmukaisesti. Avustuksen saajan tulee tarvittaessa eriyttää kirjanpitoinsa siten, että taloudellinen ja ei-taloudellinen toiminta ovat eri kirjanpidolla.

Avustuksen saajan on laadittava sosiaali- ja terveysministeriölle avustuksen käytöstä ja saavutetuista tuloksista loppuraportti avustuspäätöksessä erikseen määriteltävällä tavalla. Avustuksen saaja on velvollinen avustuksen käytön väliraportointiin avustuspäätöksessä erikseen määriteltävällä tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on valtionavustuslain 16 §:n nojalla oikeus tehdä valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia, jotka ovat tarpeellisia valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa.

Avustuksen hakeminen

Allekirjoitetut avustushakemukset liitteineen tulee toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon (kirjaamo.stm@gov.fi) **27.11.2024 klo 16.15 mennessä** viitteellä VN/31193/2024. Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä.

Hakemuksessa tulee hakemuslomakkeen lisäksi toimittaa hankesuunnitelma sekä hankkeen talousarvio. Talousarviosta tulee käydä ilmi hakemukseen liittyvän toiminnan muu rahoitus. Hankesuunnitelma ei saa ylittää 10 sivua ja siitä tulee ilmetä avustuksella toteutettava toiminta ja sen aikataulu.

Hakemuksessa tarvittavien asiakirjojen pohjat ovat saatavilla tämän hakuilmoituksen liitteinä. Ohjeet lomakkeiden täyttöön löytyvät sosiaali- ja terveysministeriön internet-sivuilta osoitteesta: https://stm.fi/valtionavustukset_lomakkeet.

Lisätietoja asiasta antavat:

Tuula Helander, johtaja, sosiaali- ja terveysministeriö, p. 0295 163 480
Hanna Veijalainen, lakimies, sosiaali- ja terveysministeriö, p. 0295 163 352

Sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@gov.fi

Liitteet

1. Valtionavustuksen hakulomake
2. Talousarviolomake
3. Hankesuunnitelman mallipohja